

Tham luận về công tác quản lý, khai thác và sử dụng hiệu quả tài nguyên nước, xả thải vào nguồn nước

Hải Phòng là thành phố cửa sông, ven biển, có mạng lưới sông ngòi dày đặc, mật độ trung bình 0,18 km/km², hướng chảy của các con sông chủ yếu là Tây Bắc - Đông Nam với các sông chính là sông Đá Bạch - Bạch Đằng, sông Cấm (hợp lưu sông Kinh Môn và sông Kinh Thầy), sông Lạch Tray, sông Văn Úc, sông Thái Bình, sông Luộc với tổng lưu lượng khoảng 77,2 tỷ m³/năm. Ngoài ra, còn có 6 sông đồng thời là hệ thống công trình thủy lợi gồm: sông Rế, sông Giá, sông Đa Độ, sông Chanh Dương, kênh Hòn Ngọc, hệ thống trung thủy nông Tiên Lãng, đây cũng là các nguồn nước chính phục vụ cho cấp nước sinh hoạt của thành phố.

Hải Phòng có tốc độ tăng trưởng kinh tế cao gần gấp đôi so với tốc độ tăng trưởng trung bình của cả nước, đặc biệt là tốc độ phát triển của ngành công nghiệp và quá trình đô thị hóa đã làm cho nhu cầu về nước của thành phố tăng mạnh. Hiện tại, lượng nước khai thác, sử dụng cho nông nghiệp là 17,19 tỷ m³/năm; lượng nước sử dụng nuôi trồng thủy sản là 175,38 triệu m³/năm; lượng nước cấp cho các khu kinh tế, công nghiệp tập trung, cụm công nghiệp và 1,5 triệu dân đô thị là 220,1 triệu m³/năm. Nguồn nước thành phố có thể khai thác, sử dụng được chủ yếu là nước mặt, tuy nhiên, do nằm ở hạ lưu của hệ thống sông Hồng và sông Thái Bình và có đường bờ biển dài Hải Phòng là nơi hứng chịu nhiều nguồn ô nhiễm từ thượng nguồn đổ về, đồng thời ảnh hưởng của biến đổi khí hậu và nước biển dâng cao đã làm tăng nguy cơ xâm nhập mặn đối với các nguồn nước ngọt của thành phố. Kết hợp với tốc độ phát triển của các ngành kinh tế, phát triển các ngành công nghiệp, gia tăng dân số đô thị nhanh chóng đã xả ra lượng nước thải lớn, nếu không kiểm soát chặt chẽ sẽ gây ra một số khó khăn nhất định cho việc cung cấp nước phục vụ nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội năng động của thành phố.

Trong những năm qua, được sự quan tâm của Thành Ủy thành phố, Ủy ban nhân dân thành phố, sự phối hợp chặt chẽ của các Sở, ngành, địa phương, công tác quản lý, khai thác sử dụng tài nguyên nước trên địa bàn thành phố Hải Phòng đã đạt được nhiều kết quả đáng ghi nhận, góp phần tích cực trong việc quản lý, bảo vệ tài nguyên nước của thành phố. Trong đó phải kể đến các kết quả đáng chú ý, cụ thể:

- Hội đồng nhân dân thành phố đã ban hành 03 Nghị Quyết, Ủy ban nhân dân thành phố ban hành 02 văn bản quy phạm pháp luật và nhiều văn bản chỉ đạo điều hành lĩnh vực quản lý tài nguyên nước, góp phần tăng cường công tác quản lý tài nguyên nước, bảo vệ, cải thiện chất lượng các nguồn nước ngọt trên địa bàn thành phố.

- Việc điều tra hiện trạng, quản lý hoạt động khai thác, sử dụng tài nguyên nước, xả nước thải vào nguồn nước đã được Ủy ban nhân dân thành phố thực hiện trong quá trình thực hiện các đề án: (1) Đề án xây dựng cơ sở dữ liệu tài nguyên nước (giai đoạn 1); (2) Đề án đánh giá khả năng tiếp nhận nước thải, sức

chịu tải của nguồn nước trên địa bàn thành phố; (3) Đề án khoanh định vùng hạn chế, vùng phải đăng ký khai thác nước dưới đất thành phố Hải Phòng; (4) Đề án Điều tra, lập danh mục hồ, ao, đầm, phá không được san lấp trên địa bàn thành phố Hải Phòng; (5) Dự án Điều tra, lập danh mục nguồn nước nội tỉnh (nguồn nước mặt) trên địa bàn thành phố Hải Phòng; (6) Nhiệm vụ Xác định phạm vi hành lang bảo vệ nguồn nước (không thuộc hệ thống các công trình thủy lợi) trên địa bàn thành phố Hải Phòng; (7) Nhiệm vụ lập kế hoạch, phương án cấm mốc giới hành lang bảo vệ nguồn nước (không thuộc hệ thống các công trình thủy lợi) trên địa bàn thành phố Hải Phòng. Các thông tin liên quan đến chủ Giấy phép tài nguyên nước; lưu lượng, vị trí, tọa độ điểm khai thác/xả nước thải; thời hạn giấy phép được cập nhật thường xuyên vào phần mềm cơ sở dữ liệu tài nguyên nước thành phố Hải Phòng để theo dõi, giám sát các hoạt động khai thác, xả nước thải trên địa bàn thành phố.

- Cấp 109 Giấy phép khai thác, sử dụng tài nguyên nước/thăm dò nước dưới đất; 491 Giấy phép xả nước thải vào nguồn nước và hệ thống công trình thủy lợi.

Trong 06 tháng đầu năm 2024, tiếp tục phát huy những thành tựu đạt được trong những năm qua, thành phố Hải Phòng đã triển khai nhiều nhiệm vụ để nâng cao hiệu quả công tác quản lý, sử dụng tài nguyên nước, hạn chế tối đa lượng nước thải không qua xử lý xả vào các nguồn nước. Cụ thể:

- Về công tác tuyên truyền: Thành phố đã tập trung chỉ đạo đẩy mạnh công tác tuyên truyền, nâng cao ý thức về quản lý, bảo vệ và khai thác tài nguyên nước cho cán bộ, công chức các cơ quan quản lý nhà nước, các đơn vị, doanh nghiệp, tổ chức, cá nhân và cộng đồng dân cư thông qua các hoạt động tổ chức kỷ niệm Ngày nước thế giới (22/3), Tuần lễ quốc gia nước sạch vệ sinh môi trường hàng năm.

Đặc biệt, trong tháng 6/2024, Hải Phòng vinh dự là thành phố được Bộ Tài nguyên và Môi trường lựa chọn là nơi tổ chức “Hội nghị tuyên truyền, phổ biến Luật Tài nguyên nước năm 2023 và các Nghị định hướng dẫn thi hành Luật” đối với các tỉnh miền Bắc đất nước. Hội nghị đã tạo cơ hội cho Sở Tài nguyên và Môi trường các tỉnh, thành phố giao lưu, trao đổi, học hỏi kinh nghiệm, góp phần nâng cao năng lực quản lý nhà nước trong lĩnh vực tài nguyên nước của các địa phương.

- Về tình hình thực hiện điều tra cơ bản tài nguyên nước và các chương trình, dự án, đề án, nhiệm vụ phục vụ công tác quản lý nhà nước về tài nguyên nước trên địa bàn thành phố: Sở Tài nguyên và Môi trường Hải Phòng đã tham mưu Ủy ban nhân dân thành phố:

+ Phê duyệt phương án cấm mốc giới hành lang bảo vệ nguồn nước (không thuộc hệ thống các công trình thủy lợi) trên địa bàn thành phố Hải Phòng tại Quyết định số 596/QĐ-UBND ngày 06/3/2024.

+ Phê duyệt đề cương Đề án Điều tra cơ bản tài nguyên nước thành phố Hải Phòng tại Quyết định số 1171/QĐ-UBND ngày 09/01/2024. Hiện Đề án

đang trong giai đoạn thẩm định dự toán kinh phí thực hiện.

+ Phê duyệt đề cương Đề án Đề án xây dựng kế hoạch quản lý môi trường nước mặt cho các sông, hồ nội tỉnh có vai trò quan trọng đối với phát triển kinh tế xã hội, bảo vệ môi trường của thành phố Hải Phòng tại Quyết định số 1441/QĐ-UBND ngày 06/5/2024. Hiện Đề án đang trong giai đoạn thẩm định dự toán kinh phí thực hiện.

- Về tình hình cấp phép: Sở Tài nguyên và Môi trường đã trình Ủy ban nhân dân thành phố cấp 09 Giấy phép khai thác, sử dụng nước mặt; 01 Giấy phép khai thác, sử dụng nước dưới đất; 01 Quyết định chấp thuận trả lại giấy phép; 09 Quyết định phê duyệt tiền cấp quyền khai thác tài nguyên nước; 22 Giấy phép môi trường, trong đó nguồn tiếp nhận nước thải của các dự án được xác định dựa trên mục đích sử dụng nước (không cấp phép cho các dự án cả nước thải vào nguồn cấp nước ngọt của thành phố) và sức chịu tải, khả năng tiếp nhận nước thải của các nguồn nước được Ủy ban nhân dân thành phố Hải Phòng phê duyệt tại Quyết định số 642/QĐ-UBND ngày 14/3/2023.

- Công tác thanh tra, kiểm tra: Sở Tài nguyên và Môi trường ban hành Kế hoạch kiểm tra hàng năm đối với 11 đơn vị thuộc lĩnh vực khai thác, sử dụng tài nguyên nước.

- Về giám sát chất lượng nguồn nước: thành phố triển khai kế hoạch quan trắc, phân tích chất lượng 06 nguồn cấp nước ngọt của thành phố gồm: sông Rế, sông Giá, sông Đa Độ, sông Chanh Dương, kênh Hòn Ngọc và hệ thống trung thủy nông Tiên Lãng; đồng thời tổ chức triển khai quan trắc chất lượng nước sông Cấm, sông Lạch Tray, kênh, hồ, cửa xả, khu vực bãi rác trên địa bàn thành phố; quan trắc chất lượng nước dưới đất tại các quận/huyện Tiên Lãng, Cát Hải và các quận Kiến An, Đồ Sơn; quan trắc chất lượng nước mặt sông Cấm khu vực tiếp nhận nước thải của Công ty Cổ phần DAP-Vinachem; quan trắc chất lượng nước biển ven bờ. Việc thực hiện chương trình quan trắc chất lượng nước tại các sông chính cung cấp nước ngọt trên địa bàn thành phố đã giúp thu nhận được các thông tin, dữ liệu cơ bản về nguồn nước. Kết quả quan trắc trong năm là cơ sở để theo dõi, đánh giá diễn biến chất lượng nguồn nước trong thời gian tới.

- Về phương án khai thác, sử dụng nguồn nước dự phòng cấp cho sinh hoạt trong trường hợp xảy ra sự cố ô nhiễm nguồn nước, hạn hán, thiếu nước: Hiện tại, trên địa bàn thành phố có 06 nguồn cấp nước ngọt chính gồm: sông Giá, sông Rế, sông Đa Độ, sông Chanh Dương, kênh Hòn Ngọc và hệ thống trung thủy nông Tiên Lãng. Trữ lượng nước tại các nguồn này hiện đang đảm bảo cấp nước sinh hoạt cho toàn thành phố. Tuy nhiên, tại một số thời điểm, chất lượng nước của các nguồn này không đảm bảo để cấp nước sinh hoạt (bị nhiễm mặn, chỉ số kim loại nặng vượt ngưỡng cho phép). Để khắc phục tình trạng trên, các Công ty TNHH MTV Khai thác công trình thủy lợi đã thường xuyên vận hành các công lấy nước, tiêu thoát nước, thau đảo nước trên hệ thống để đảm bảo chất lượng nước cấp cho các nhà máy nước trên địa bàn thành phố.

Ủy ban nhân dân thành phố sẽ chỉ đạo Sở Tài nguyên và Môi trường rà soát, nghiên cứu các nguồn cấp nước dự phòng và xây dựng phương án khai thác, sử dụng nguồn nước dự phòng cấp cho sinh hoạt trong trường hợp xảy ra sự cố ô nhiễm nguồn nước, hạn hán, thiếu nước trên địa bàn thành phố, hoàn thiện trước 31/12/2025

- Về triển khai các biện pháp bảo vệ, phòng, chống, khắc phục hậu quả, tác hại do nước gây ra:

+ Để giảm thiểu thiệt hại do hạn hán, nâng cao khả năng lấy nước vào hệ thống thủy lợi, Ủy ban nhân dân thành phố Hải Phòng đã chỉ đạo Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn hoàn thành xây dựng mới 15 công và đưa vào vận hành, đảm bảo an toàn, nâng tổng số công dưới đê sau mùa mưa bão trên địa bàn thành phố lên 387 công (trong đó có 240 công ổn định, 104 công kém ổn định, 43 công xung yếu)

+ Để nâng cao khả năng dẫn nước và chứa nước của các hệ thống thủy lợi, Ủy ban nhân dân thành phố chỉ đạo Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn hiện nạo vét khoảng 4.616 km kênh mương, 02 hồ chứa và công trình thủy lợi cung cấp nước ngọt; hoàn thành thi công xây dựng 04 công hai bên bờ sông Lạch Tray, hiện đã đưa vào khai thác sử dụng phát huy hiệu quả tốt

Với việc triển khai quyết liệt và đồng bộ các giải pháp trên, chất lượng nguồn nước ngọt thành phố Hải Phòng đã từng bước đã được cải thiện, tuy nhiên trong quá trình thực hiện vẫn còn nhiều khó khăn, vướng mắc như: một bộ phận nhỏ người dân chưa ý thức được tầm quan trọng của việc bảo vệ nguồn nước ngọt, cố tình cản trở, chống đối, không hợp tác với đơn vị chức năng thực hiện công tác giải tỏa làm chậm tiến độ thực hiện; tình trạng xả rác thải, nước thải vào nguồn nước vẫn có diễn ra tại nhiều nơi. Chế tài xử phạt đối với các hình thức vi phạm, lấn chiếm công trình thủy lợi, gây ô nhiễm nguồn nước chưa thực sự hiệu quả và đủ mạnh. Chưa kiểm soát tốt chất lượng nguồn ô nhiễm do nước mưa tràn mặt chảy qua các khu công nghiệp, khu vực sản xuất kinh doanh mang theo chất gây ô nhiễm chảy trực tiếp xuống các tuyến kênh cấp nước. Với đặc thù là thành phố nằm ở hạ lưu hệ thống sông Hồng - Thái Bình nên lưu lượng, chất lượng nguồn nước của Hải Phòng phụ thuộc rất lớn vào thượng nguồn. Để bảo vệ chất lượng nguồn nước ngọt trên địa bàn thì ngoài nỗ lực của thành phố cũng cần sự vào cuộc của cơ quan trung ương và các địa phương nằm trong lưu vực hệ thống sông Hồng - Thái Bình. Hải Phòng đề nghị Bộ Tài nguyên và Môi trường sớm ban hành đầy đủ các văn bản quy phạm pháp luật hướng dẫn thi hành Luật Tài nguyên nước năm 2023, tăng cường hiệu lực thực thi của các chế tài xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực tài nguyên nước. Mở các lớp tập huấn kỹ thuật, kỹ năng quản lý nhà nước về tài nguyên nước, hướng dẫn, giải đáp thắc mắc trong việc thực hiện các văn bản pháp luật cho cán bộ địa phương làm công tác quản lý nhà nước về tài nguyên nước. Đề nghị Cục Quản lý Tài nguyên nước – Phòng Lưu vực sông Hồng – Thái Bình là đầu mối trong việc thống nhất sự phối hợp giữa các địa phương trong lưu vực sông về lập kế hoạch khai thác, sử dụng hiệu quả và bảo vệ nguồn nước trong lưu vực, đặc

biệt chú trọng đến quản lý nguồn thải gây ô nhiễm nguồn nước của các địa phương. Đề nghị các địa phương nắm trong lưu vực sông cùng tích cực ngăn chặn việc xả nước thải chưa qua xử lý vào nguồn nước ngay từ khi phê duyệt các dự án đầu tư xây dựng nhà máy, khu công nghiệp, khu đô thị, tích cực phối hợp trong công tác quản lý tài nguyên nước liên tỉnh, liên vùng./.